

Vraag nr. 20
van 17 oktober 2002
van de heer CARL DECALUWE

Grensoverschrijdende riviervervuiling – Frankrijk

Gevaarlijke stoffen zoals polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) en polychloor bifenylen (PCB's) worden in te hoge concentraties vastgesteld, onder meer aan de grens met Frankrijk.

Die overschrijdingen van PAK's worden vastgesteld in de Grote Spierebeek, de Zwarte Spierebeek en in de Schelde aan de grens met onze zuiderburen.

1. Wat is de evolutie in de laatste vijf jaar inzake de concentraties van deze gevaarlijke stoffen in de Zwarte Spierebeek, de Grote Spierebeek, de Leie en de Schelde ?

Hoeveel keer werden de toegelaten normen overschreden ?

2. Welke maatregelen werden reeds genomen om deze te hoge concentraties te doen dalen ?
3. Van wanneer dateren de recentste contacten met de Franse overheid om deze grensoverschrijdende vervuiling aan te kaarten ?

Welke afspraken werden toen gemaakt ?

Antwoord

Inleiding

PAK's zijn organische verbindingen die qua structuur bestaan uit een fusie van twee of meer benzeenkernen. Ze worden onder meer gevormd bij de onvolledige verbranding van steenkool, olieproducten, hout en houtskool. Slechts een zeer beperkte hoeveelheid PAK's wordt geproduceerd voor commerciële doeleinden.

De PAK-verontreiniging in Vlaanderen is dan ook grotendeels (ongeveer 80 %) van diffuse oorsprong. Als bronnen zijn vooral gebouwenverwarming (50 %), het wegtransport (27 %) en de wegenbouw (15 %) van belang (cf. MIRA-T 2001). PAK's komen in het oppervlaktewater terecht als bestanddelen van uitlaatgassen, maar ook bijvoorbeeld door de slijtage van banden en van het wegdek en door natte depositie. Deze verbindingen zijn relatief stabiel en weinig wateroplosbaar. Ze absorberen sterk aan bodem en aan zwevende stof-

fen. Bovendien hebben ze een neiging tot bioaccumulatie in menselijk en dierlijk vetweefsel. In de Europese richtlijn betreffende de verontreiniging van het aquatisch milieu door gevaarlijke stoffen (76/464/EEG) zijn enkele PAK's opgenomen in de lijst van de potentiële zwartelijststoffen. Deze stoffen vormen een risico voor het aquatisch milieu vanwege hun toxiciteit en hun moeilijke biologische afbreekbaarheid. (*MIRA-T : Milieu- en Natuurrapport Vlaanderen, Thema's – red.*)

Gezien het enorme gamma aan mogelijke PAK's wordt in de vakliteratuur een selectie gemaakt van een aantal relevante polycyclische aromatische koolwaterstoffen die als indicatoren functioneren. Zo zijn er onder meer de "6 PAK's van Borneff" en de "16 PAK's van EPA" (Environmental Protection Agency – Verenigde Staten). Door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) worden voor oppervlaktewater de "16 PAK's van EPA" geanalyseerd. Het gaat om de stoffen acenafteen, acenafyleen, anthraceen, benzo[a]anthraceen, benzo[b]fluorantheen, benzo[k]fluorantheen, benzo[a]pyreen, chryseen, dibenzo[a,h]anthraceen, fenantreen, fluorantheen, fluoreen, indeno [1,2,3-cd]pyreen, naftaleen en pyreen.

Bij besluit van de Vlaamse regering (19/1/2001 BS 30/3/2001) werd intussen gespecificeerd dat de basiskwaliteitsnorm voor PAK-totaal slaat op de som van deze 16 EPA-PAK's. Enkele van deze PAK's zijn kankerverwekkend. Dit is onder meer zo voor benzo[a]pyreen, dibenzo[a,h]anthraceen, benzo[a]anthraceen en indeno[1,2,3-cd]pyreen. De basiskwaliteitsnorm voor PAK's stelt dat de mediaanwaarde voor de som van de op een meetplaats gemeten concentraties PAK's niet hoger mag zijn dan 100 ng/l (Vlarem II). (*ng : nanogram – red.*)

1. Omdat de concentratie aan PAK's in het oppervlaktewater zeer sterk fluctueert, kan men uit de beschikbare meetresultaten geen duidelijke evolutie afleiden.

Wel blijkt de basiskwaliteitsnorm voor oppervlaktewater op alle meetplaatsen en voor de laatste vijf jaar steeds in belangrijke mate overschreden te worden (zie tabel). De mate van overschrijden is zeer groot in de Spierebeken (tot 20 maal en meer) en groot in de Schelde (tot 10 maal en meer). In de Leie is deze factor beperkter.

Meetresultaten waterkwaliteit

(Opm : De medianen werden berekend ongeacht eventueel ontbrekende metingen voor een welbepaalde PAK)

VMM-nr.	Jaartal	Mediaan totaal (ng/l)	Factor overschrijding norm
Basiskwaliteitsnorm	100		
179000	1999	659	6-10
179000	2000	1250	11-20
179000	2001	1160	11-20
581000	2000	437	2-5
581000	2001	541	2-5
583000	1997	229	2-5
583000	1998	269	2-5
583000	1999	348	2-5
744000	1998	1929	11-20
744000	1999	2598	> 20
744000	2000	2002	> 20
744000	2001	1876	11-20
745000	1998	1208	11-20
745000	1999	1107	11-20
745000	2000	686	6-10
745000	2001	2202	>20

179000 Schelde t.h.v. gewestgrens (Warcoing)

581000 Leie Wevelgem

583000 Leie Wervik

744000 Zwarte Spierebeek Spiere

745000 Grote Spierebeek Spiere

De Grote Spierebeek en de Zwarte Spierebeek behoren tot de meest vervuilde waterlopen in het Scheldebekken, en zelfs in heel Vlaanderen.

De Grote Spierebeek ontvangt ongezuiverd afvalwater van Moeskroen en via de Zwarte Spierebeek ook het weinig gezuiverde afvalwater van Roubaix.

Ook in de waterbodem werden de PAK's ("6 van Broneff") geanalyseerd en werd de concentratie vergeleken met de referentiewaarde (cf. Triademethode).

De resultaten worden weergegeven in onderstaande tabel (concentraties in mg/kg droge stof).

Meetresultaten slibkwaliteit

Waterloop	Datum	Gemeten conc.	Gecorrigeerde conc.	Referentie conc.	Klasse	Beoordeling
Zwarte Spierebeek	9/11/2000	5,60	5,80	0,22	4	Sterk afwijkend van referentie
Grote Spierebeek	9/11/2000	1,44	1,10	0,22	2	Licht afwijkend van referentie
Schelde Eine	20/08/2001	12,02	10,56	0,22	4	Sterk afwijkend van referentie
Leie Wervik	24/10/2001	5,50	5,91	0,22	4	Sterk afwijkend van referentie
Leie Wevelgem	10/05/2001	6,94	11,84	0,22	4	Sterk afwijkend van referentie

2. Aangezien de verontreiniging van PAK's afkomstig is uit Wallonië en Frankrijk heeft het Vlaams Gewest hier geen rechtstreekse impact op. Toch dient algemeen gesteld te worden dat de Europese richtlijn inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (91/271/EEG) en de richtlijn betreffende de verontreiniging door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu worden geloosd (76/464) van toepassing zijn op het waterzuiveringsbeleid van het Vlaams Gewest zowel als op het waterzuiveringsgebied van het Waals Gewest en Frankrijk.

De ongunstige situatie voor de Spierebeken zou binnen afzienbare tijd moeten verbeteren door de bouw van RWZI's in Moeskroen (100.000 IE) en – in Frankrijk – in Grimonpont (450.000 IE). Bovendien lever(d)en heel wat Moeskroense bedrijven inspanningen op het vlak van waterzuivering. De eerste verbeteringen zullen waarschijnlijk eind 2002 merkbaar zijn. (RWZI: rioolwaterzuiveringsinstallatie; IE: inwonersequivalent – red.)

3. Er is geen formeel gestructureerd bilateraal overleg met Frankrijk over het PAK-probleem.

In het kader van de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (ICBS) is tussen de verdragsluitende partijen een Schelde-actieprogramma vastgesteld eind 1998. Dit plan bundelt en versterkt een reeds acties van ieder der partijen die moeten bijdragen tot de verbetering van de waterkwaliteit in het Scheldebekken. Hoewel PAK's niet met name genoemd worden in het plan, zal de uitvoering van alle geplande acties bijdragen tot de verbetering van de situatie inzake PAK-verontreiniging.

Sinds begin 1998 heeft de ICBS een "homogeen meetnet voor de Schelde" in bedrijf waarmee de vijf partijen samen de evolutie van de Scheldewaterkwaliteit meten en opvolgen.

Bij de start werden uitsluitend een dertiental "klassieke" parameters zoals zuurstof, stikstof, zwevende stof, enzovoort, gemeten. Sindsdien werd en wordt onderhandeld over bijkomende, voor de Schelde relevante parameters. Zo werd in 2000 het ICBS-meetnet uitgebreid tot 32 parameters door toevoeging van een aantal zware metalen en enkele organische micropolluenten, waaronder de "6 PAK's van Borneff". In afwachting dat de vergelijkbaarheid van de metingen door de respectieve partijen, op basis van regelmatige intercalibratietesten, kan worden gegarandeerd, worden deze stoffen niet opgenomen in het jaarlijks officieel rapport van de ICBS over de waterkwaliteit van de Schelde.

Ongetwijfeld zullen de hierboven genoemde vaststellingen van de VMM m.b.t. de PAK-verontreiniging van de Schelde verder aan de orde blijven bij de werkzaamheden in de schoot van de ICBS, en zal op basis van het homogeen ICBS meetnet de evolutie van de waterkwaliteit als gevolg van de hierboven genoemde investeringen op de voet gevolgd worden.